

Van brouwerij via zeepfabriek tot garage

Als er in het hart van Amsterdam een pand gesloopt wordt dan gaan de stedelijke archeologen onder aanvoering van Jerzy Gawronski altijd een kijkje nemen. Zo dus ook toen onlangs in de Spuistraat de zogeheten 'Tabakspanden' gesloopt werden. Gawronski: 'Je verwacht op zo'n plek eigenlijk alleen de plattegronden van de huizen terug te vinden. En gelet op het feit dat hier in de loop der eeuwen veel verbouwd was waren onze verwachtingen zelfs daarover niet al te hoog'. Maar wat bleek: binnen de kortste keren ontdekten Gawronski en zijn team de restanten van een zeepfabriek uit de 17^e eeuw en, wat nog veel leuker was, ook de overblijfselen van de voorganger van deze fabriek, een bierbrouwerij, bleken nog aanwezig. Dat vooral de restanten van de bierbrouwerij zo goed behouden waren gebleven, verraste Gawronski in hoge mate. Midden in de stad een kleine fabriek uit de zestiende eeuw terugvinden compleet met loden leidingen en koperen gootjes was volgens hem echt een unieke vondst.

◀ Overzichtsfoto van het archeologisch onderzoek onder de gesloopte Tabakspanden in de Spuistraat/Wijdesteeg.

◀ De stookruimte op de voorgrond met daarachter de ovens van de brouwerij. (FOTO'S: MONUMENTEN EN ARCHEOLOGIE AMSTERDAM)

Historische bronnen bevestigd

'Wat dit vondstcomplex echter vooral bijzonder maakt, is dat we nu de materiële bewijzen hebben van wat we uit historische bronnen al langer wisten. Want op de kaart van Amsterdam, die Corneliz Anthoniszoon in 1544 maakte, staan ter hoogte van wat nu de Spuistraat is, een aantal fabriekspanden ingetekend. We kenden uit de stadsarchieven ook de naam van de eerste eigenaar van dit complex; IJsbrant Ben. Hij vestigde er rond 1510 een brouwerij. Via een aantal stappen werd het complex, inclusief de inhoud, in 1610 verkocht aan Pieter Jacobszn. Elias. Nu weten we dus dat Elias het fabriekspand heeft verkleind. Alleen het deel waarin de ovens en waterbakken van de brouwerij nog stonden werd hergebruikt. De rest van het complex, de voorkant aan de kant van de Wijdesteeg, werd omgebouwd tot woonhuizen.'

Van zeepfabriek naar garage

De pakhuizen die nu gesloopt werden en die boven op de restanten van de bierbrouwerij/zeepfabriek bleken te staan, dateerden allemaal van na 1680. Dat correspondeert weer met de sluiting van de fabriek. Nu weten we dus dat men eerst de oude fabriekshal heeft volgestort met puin en daaroverheen een dikke cementen vloer heeft neergelegd. De nieuwe panden werden daar gewoon bovenop gebouwd. Die pakhuizen zijn op hun beurt in de twintigste eeuw weer verbouwd. En het grootste gedeelte werd tot een aantal jaren geleden gebruikt als garage. Vermoedelijk hebben maar weinig Amsterdammers, die hier jarenlang hun auto stalden, zich gerealiseerd dat nog geen paar meter onder hun banden zich de restanten van een van de oudst bekende bierbrouwerijen van de stad bevonden. (Joost Vermeulen) ◀